

2025-10-29

Dnr: 049/2025

Organisation Kammarkollegiet

Adress: tot@kammarkollegiet.se

Remissvar från Sveriges Dövas Riksförbund (SDR)

Kammarkollegiets förslag till tolkföreskrifter (KAMFS 2025:X)

Inledning

Sveriges Dövas Riksförbund (SDR) är en ideell och demokratisk intresseorganisation som företräder teckenspråkiga döva och teckenspråkiga i Sverige. Vi verkar för ett samhälle där svenskt teckenspråk har samma förutsättningar som andra språk, och där teckenspråkiga döva ges full delaktighet i samhällsliv, utbildning, kultur och demokratiska processer.

Vi tackar för möjligheten att yttra oss om Kammarkollegiets förslag på tolkföreskrifter (KAMFS 2024:X).

Tillgång till professionell och auktoriserad tolk är avgörande för delaktighet, självbestämmande och jämlikhet. Detta är också en rättighet som följer av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD), barnkonventionen samt språklagen.

SDR välkomnar Kammarkollegiets arbete med att utveckla och tydliggöra reglerna för auktoriserade tolkar. Vi ser dock behov av vissa förtydliganden för att säkerställa att föreskrifterna blir rättssäkra, ändamålsenliga och inkluderande för alla stärker språk, inklusive svenskt teckenspråk.

Sammanfattande synpunkter

SDR tillstyrker avskaffandet av karensregeln.

SDR avstyrker förslaget att korta dispenstiden för omprov från två år till sex månader. Vi föreslår i stället en tidsfrist på ett år. Detta är särskilt viktigt för teckenspråkstolkar, och i synnerhet för döva teckenspråkstolkar som ofta behöver längre tid för förberedelser och tillgång till prov.

SDR tillstyrker förändringen av auktorisationens giltighetstid till fem år från beslutsdatum med löpande förnyelse, under förutsättning att Kammarkollegiet informerar tydligt och individuellt.

SDR tillstyrker förslagen om förenklade regler för identitetshandlingar och erkännande av yrkeskvalifikationer, och föreslår att motsvarande flexibilitet även övervägs för svenskt

teckenspråk.

SDR betonar att auktorisation av teckenspråkstolkar – både hörande och döva – är en nyckelfråga för mänskliga rättigheter. Tillgången till kvalificerade tolkar är avgörande för dövas delaktighet i samhället, i enlighet med CRPD och Barnkonventionen.

Övergripande synpunkter

Likvärdig behandling av alla språk

Föreskrifterna måste utformas så att de inte utgår enbart från talade språk.

Teckenspråkstolkning har egna förutsättningar och kompetenskrav som behöver beaktas.

Kvalitetssäkring

Kunskapsprov och förnyelseprocesser är viktiga för att upprätthålla hög kvalitet. Samtidigt behöver de vara rimliga, relevanta och utformas på ett sätt som yrkeskåren snarare än riskerar att minska antalet aktiva tolkar.

God tolk sed

Avsnittet om tolketik bör kompletteras med hänvisning till respekt för tolkanvändarens språk, kultur och identitet. Neutralitet och sekretess är grundläggande, men tolkar behöver också vara medvetna om maktförhållanden och risk för diskriminering.

Tillgänglighet och transparens

Registret över auktoriserade tolkar bör göras enkelt sökbart för allmänheten, så att personer som behöver tolk kan hitta rätt kompetens. Informationen bör finnas tillgänglig både på svenska och på svenskt teckenspråk.

Specifika synpunkter på föreskrifterna

Karensregeln

SDR tillstyrker förslaget att karensregeln avskaffas. Utvärderingen visar tydligt att regeln inte lett till fler auktoriserade tolkar och att den skapat rättsosäkerhet. Sverige behöver fler auktoriserade teckenspråkstolkar, inte hinder som minskar tillgången.

Dispens efter underkänt muntligt prov

SDR motsätter sig att tidsfristen kortas från två år till sex månader. Detta är orimligt kort, särskilt för döva teckenspråkstolkar som kan behöva mer tid för att förbereda sig och för att få tillgång till nya provtillfällen. SDR föreslår därför att tidsfristen fastställs till ett år, vilket skapar bättre balans mellan aktualitet och rimliga förutsättningar.

Auktorisationens giltighetstid

SDR tillstyrker att auktorisation ska gälla i fem år från beslutsdatum och att förnyelse kan ske löpande. Det skapar rättvisa och förutsägbarhet. Kammarkollegiet bör dock säkerställa tydlig och individuell information till tolkar för att undvika att auktorisationer förloras på grund av missförstånd.

Identitetshandlingar vid ansökan

SDR tillstyrker förslaget att giltigt pass kan användas som alternativ till personbevis. Detta förenklar processen och ökar tillgängligheten, särskilt för tolkar med internationell bakgrund.

Erkännande av yrkeskvalifikationer

SDR tillstyrker att kravet på bestyrkta kopior tas bort och att dokument kan vara skrivna på svenska, engelska, nordiska språk eller nationella minoritetsspråk. Vi föreslår även att

motsvarande flexibilitet övervägs för svenskt teckenspråk i samband med utbildningsintyg och kursbevis.

Särskilt om döva teckenspråkstolkar

SDR vill särskilt lyfta fram behovet av att föreskrifterna också omfattar döva teckenspråkstolkar och att alla ska ha rätt att beställa döv teckenspråkstolk. Döva teckenspråkstolkar har en särskild språklig och kulturell kompetens som är nödvändig för att säkerställa full delaktighet och korrekt tolkning i flera sammanhang.

Detta omfattar bland annat:

- Internationell kommunikation – till exempel vid internationella konferenser, EU-uppdrag eller andra situationer där teckenspråkiga från olika länder deltar. Döva teckenspråkstolkar har särskild kompetens att tolka mellan olika nationella teckenspråk eller till och från internationella tecken.
- Relätolkning – döva teckenspråkstolkar har en central roll i relätolkning, där de fungerar som en länk mellan en hörande teckenspråkstolk och en döv person. Detta kan vara aktuellt för alla döva, eftersom kommunikationen ofta blir tydligare och mer nyanserad när tolkningen sker genom en person som själv är döv och delar den teckenspråkiga erfarenheten. Relätolkning är särskilt betydelsefull vid möten mellan olika teckenspråk, vid användning av olika språkliga register eller vid särskilda språkliga behov, såsom hos döva barn, äldre döva eller döva personer med intellektuell funktionsnedsättning.
- Dövblindtolkning – där döva teckenspråkstolkar bidrar med viktig kompetens för att anpassa tolkningen både visuellt och taktilt utifrån dövblindas individuella behov.
- Översättning mellan teckenspråk – döva teckenspråkstolkar kan ha spetskompetens i att översätta mellan olika nationella teckenspråk och svenskt teckenspråk, vilket är en nödvändig resurs i internationella och flerspråkiga sammanhang.

Rätten att beställa döv teckenspråkstolk bör gälla på samma villkor som för andra tolkbeställningar. Myndigheter, tolkförmedlingar och andra aktörer behöver säkerställa att tillgången till döva teckenspråkstolkar finns i hela landet, samt att rutiner för beställning är tydliga, tillgängliga och utformade i samråd med teckenspråkiga användare.

För att säkerställa kvalitet och tillgång behöver:

Kunskapsprov och auktorisationsprocesser anpassas även för döva tolkar. Skriftliga prov på svenska bör inte vara ett hinder, prövningen bör i stället utgå från teckenspråk, visuella språkliga färdigheter och praktisk tolkkompetens.

Reglerna om god tolk sed inkludera respekt för tolkens språkliga identitet – det måste vara tydligt att döva tolkar är en självklar del av yrkeskåren.

Register över auktoriserade tolkar tydligt särskilja döva teckenspråkstolkar som en kompetenskategori, så att uppdragsgivare och tolkanvändare kan hitta rätt kompetens.

Avslutande kommentarer

SDR anser att Kammarkollegiets tolkföreskrifter utgör en viktig del i arbetet för att stärka kvaliteten och rättssäkerheten inom tolktjänsten. För att föreskrifterna ska bidra till verklig jämlikhet behöver de utformas så att de omfattar och stärker både hörande och döva teckenspråkstolkar, samt tar hänsyn till teckenspråkstolkningens särskilda villkor.

Vi betonar vikten av att föreskrifterna omsätts i praktiken på ett sätt som säkerställer att teckenspråkiga döva och teckenspråkiga fullt ut kan åtnjuta sina rättigheter och kunna välja vilken typ av teckenspråkstolk man önskar enligt nationell lagstiftning och internationella konventioner.

Med vänliga hälsningar

Hedvig Ledung, förbundsordförande

Sveriges Dövas Riksförbund

Kontakt: Tommy Aldergrim, intressepolitisk handläggare tommy.aldergrim@sdr.org